

Noorte kuritegevus ja kuritegevuse kontroll

Jako Salla

Õiguslik taust
Noorte kuritegevus
Noorte kuritegevuse kontrollimine

Noorte kuritegevus ja kuritegevuse kontroll

Jako Salla

Alaealiste ja noorte õigusrikkumistele pööratakse Eestis sarnaselt paljudele teistele riikidele suurt tähelepanu, kuna noorte seas on teiste elanikkonnagruppidega võrreldes kriminaalne aktiivsus suurim. Näiteks panid 2008. aastal alaealised toime 8% ja noored vanuses 18–24 aastat 28% registreeritud vägivaldakaritegudest. Teisisõnu, veidi üle kolmandiku (36%) registreeritud vägivaldakaritegudest panid 2008. aastal toime kuni 24-aastased noored ning noorte kuritegeliku aktiivsuse vähenemine võiks oluliselt parandada elanikkonna üldist turvalisust. Justiitsministeeriumi poolt läbi viidud analüüs näitas, et noorte vägivaldsete ohvriks on enamasti nende endi eakaaslased ning tuttavad. Seega on Eestis ehk mõnevõrra vähem põhjust muretseda noortejõukude poolt kasutatava juhusliku vägivalda pärast, mis on probleemiks olnud teistes riikides. Omavaheliste tülide lahendamine vägivalda kasutades viitab hoopis teistsugusele probleemistikule, millega tuleb tegelda, kui soovime turvalisemas keskkonnas elada. Nimelt jääb noortel puudu oskustest, mis võimaldavad suhelda ning ennast mõistetavaks teha ilma teisi kahjustamata.

Peatükk annab lühikese ülevaate alaealiste ja noorte täiskasvanute kuritegevusest ja selle kontrollimisest. Peatüki algul tutvustatakse õigusemõistmise põhimõtteid, millest lähtuvalt süütegusid hinnatakse. Teise teemana antakse ülevaade nii alaealiste kui vanemate noorte kuritegudest ja tutvustatakse lähemalt alaealiste vägivaldakaritegevust. Kolmandas osas analüüsitakse vanglas viibivaid noori vanuserühma, sugupoole, emakeele ja elukoha lõikes.

I ÕIGUSLIK TAUST

Karistusseadustiku (KarS) § 32 sätestab süüühimõtte, mille kohaselt saab isikut õigusvastase teo eest karistada üksnes siis, kui ta on selle teo toimepanemise süüdi. Süüühimõtte rakendamise eelduseks on isiku süüühimõtte ning sama seadustiku § 32 kohaselt on isik süüühimõteline alles siis, kui ta on vähemalt 14-aastane. Seega alla 14-aastased lapsed süüühimõtelised ei ole ning kriminaalmenetlust nende süüühimõtte tõendamiseks läbi ei viida. Menetluslikult tähendab see seda, et 13-aastase poevarga tabamise korral kriminaalmenetlust tema suhtes ei alustata. Kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 201 lõike 1 alusel saadab uurimisasutus või prokuratuur kriminaalasja materjalid sellisel juhul alaealiste komisjonile.

Kui aga menetlus mõne kuriteo uurimiseks on juba alustatud ning menetluse käigus selgub, et teo toimepanija oli alla 14-aastane, siis tuleb menetlus lõpetada välistava asjaolu ilmnenemise tõttu¹ ning pärast menetluse lõpetamist saadetakse materjalid samuti alaealiste komisjonile.

Kui kuriteo paneb toime 14–17-aastane, siis on menetlus- ning karistusvõimalused tema suhtes samaväärsed kui täisealiste puhul. Ainsaks erisuseks on, et ka nende puhul on võimalik prokuröri menetlus lõpetada ning saata asi arutamiseks alaealiste komisjonile (KrMS §201 lg 2). Prokurör lõpetab menetluse juhul, kui ta leiab, et noore käitumist on võimalik muuta ka karistust ja

kohtu poolt määrata võidavaid mõjutusvahendeid kohaldamata (põhikaristuse liigid on vangistus ja rahaline karistus; alaealisele määratavad mõjutusvahendid on KarS § 87 kohaselt hoiatus, allutamine käitumiskontrollile, noortekodusse ning erikooli päigutamine).

Kui prokurör leiab, et 14–17-aastase noore saatmine alaealiste komisjoni pole otstarbekas või kui tegu on 18-aastase või vanema noorega, on edasisi menetlusvõimalusi kaks: (a) menetluse lõpetamine otstarbekuse kaalutlustel (KrMS § 202-205) ning teiseks kriminaalasja saatmine otsuse tegemiseks kohtusse. Kui kohus mõistab inimese süüdi, siis kantakse isiku andmed karistusregist-

risse ning juriidilises mõttes on alates kohtuotsuse jõustumisest tegu kurjategijaga.

Seega võib juriidilises mõttes kurjategijaks võib saada noor, kes on 14-aastane või vanem ning alaealistel on suurem võimalus kohtumenetlusest ning kohtulikust karistusest pääseda kui 18–26-aastastel noortel.

Nimetatud kriminaalmenetluslike erisuste tõttu eristatakse antud ülevaates alaealisi ehk 14–17-aastasi noori 18–26-aastastest noortest. Mõiste *kurjategija* on käesolevas ülevaates kasutusel sotsioloogilises tähenduses ehk selle kategooria alla kuuluvad ka need noored, kelle suhtes menetlus on lõpetatud.²

II NOORTE KURITEGEVUS

2008. a kuritegevuse statistika kohaselt oli kõige enam kurjategijaid³ 18–24-aastaste vanusegrupis – 28% kõigist aasta jooksul tuvastatud kurjategijatest, alaealised moodustasid kurjategijatest 13%. Leedus oli vastav näitaja alaealiste osas 15%, Lätis 9%. Ka kurjategijate arvu võrdlus rahvastikugrupi suurusega näitab, et 18–24-aastaste inimeste kuritegelik aktiivsus oli 2008. a kõrgeim, suhtarvult järgnes kuritegelikult aktiivselt alaealiste vanuserühm (Salla, Tammiste, Laur 2009: 20).

Samas ülevaates (lk 19) märgitakse ka, et kuritegude läbi kannatanute seas oli alaealisi 7% ja 18–23-aastasi noori 15% ning alaealised sattusid teiste kuriteoliikidega võrreldes rohkem erinevate vägivalda kasutamise seotud kuritegude ohvriks (kehaline väärkohtlemine, avaliku korra raske rikkumine, piinamine, väljapressimine, röövimine, võimuliialdus). Kurjategijate ning kannatanute andmeid kokku võttes võib väita, et kui kuriteo ohvriks sattumise risk vanuse kasvades suureneb, siis tõenäosus, et inimene ise kuritegusid toime paneb, väheneb.

2008. a välja selgitatud kurjategijate seas oli veidi üle 9400 kuni 26-aastase noore. Võrreldes 2007. aastaga noorte kurjategijate arv kasvas, kuid paralleelselt toimus ka kuritegude lahendamis-

määr üldine kasv (2007. a 47% ja 2008. a 52%). Noorte osakaal ei ole viimastel aastatel kurjategijate hulgas oluliselt muutunud: 2007. a moodustasid noored kurjategijad kõikidest kurjategijatest 48% ja 2008. a 47%. Seega ei pruukinud noorte kurjategijate arvu kasv 1 protsendipunkti võrra väljendada noorte kuritegeliku aktiivsuse kasvu 2008. a, vaid uurimisasutused ning prokuratuur suutsid välja selgitada senisest enam kuritegusid toime pannud inimesi.

Enamlevinud kuritegude hulgas on noorte osakaal keskmisest tunduvalt kõrgem (enam kui 10 protsendipunkti) varguste, avaliku korra raskete rikkumiste⁴, omavoliliste sissetungide, röövimise, asja omavoliliste kasutamise⁵, tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamise ning kelmuste puhul. Madalam oli noorte osakaal mootorsõiduki joobes juhtimise (korduv süütegu), kehalise väärkohtlemise ning karistuse kandmisest kõrvalehoidmise puhul (enamasti kuulub siia sõiduki juhtimine inimese poolt, kellelt on juhtimisõigus ära võetud). Võrreldes 2007. aastaga suurenes 2008. aastal noorte osakaal kehalise väärkohtlemise, omavolilise sissetungi, asja omavolilise kasutamise, kelmuse ning suuremahulise narkootikumide käitlemise osas, vähenes aga karistuse kandmisest kõrvalehoidmise, röövimise ning varguse puhul.

¹ KrMS §200 viitega sama seadustiku §-ile 199 lõige 1 punkt 1.

² Välja arvatud siis, kui menetlus lõpetati menetlust välistava asjaolu ilmnenemise tõttu (KrMS § 200) või kui menetluse käigus selgus, et kahtlustatav isik nimetatud tegu toime ei pannud või pole tema süüd tõendite puudumise tõttu võimalik tõendada (KrMS § 200a).

³ Alapeatükis on kurjategijatena käsitletud neid isikuid, kes on nimetatud perioodi jooksul saadetud prokuratuuri poolt kohtusse või kelle suhtes on menetlus otstarbeku- sest lõpetatud - st kuritegude toimepanemise aeg võis osadel juhtudel jääda varasemasse perioodi.

⁴ Avaliku korra raskete rikkumiseks on enamasti kaklused ja peksumised avalikes kohtades (baarid, tänavad jne).

⁵ Asja omavoliline kasutamine tähistab eelkõige alaealiste puhul autode ärandamist.

Tabel 1. Viis enamlevinud kuriteoliiki, 2008

Noored kokku	14–17-aastased	18–26-aastased	27-aastased ja vanemad
Vargus	Vargus	Vargus	Mootorsõiduki joobes juhtimine (korduv)
Mootorsõiduki joobes juhtimine (korduv)	Kehaline väärkohtlemine	Mootorsõiduki joobes juhtimine (korduv)	Vargus
Kehaline väärkohtlemine	Avaliku korra raske rikkumine	Kehaline väärkohtlemine	Kehaline väärkohtlemine
Avaliku korra raske rikkumine	Omavoliline sissetung	Avaliku korra raske rikkumine	Karistuse kandmisest kõrvalehoidmine
Omavoliline sissetung	Asja omavoliline kasutamine	Omavoliline sissetung	Avaliku korra raske rikkumine

Allikas: Justiitsministeerium

Tabel 2. Alaealiste poolt toimepandud kuriteod

	2007	2008	Muutus N
Tapmine, mõrv	8	2	-6
Raske tervisekahjustuse tekitamine	2	7	5
Ähvardamine	16	23	7
Kehaline väärkohtlemine	328	470	142
Vägistamine	8	14	6
Narkokuriteod	51	89	38
Vargus	822	947	125
Röövimine	150	118	-32
Omastamine	63	70	7
Kelmused	66	84	18
Asja omavoliline kasutamine	220	237	17
Avaliku korra raske rikkumine	390	338	-52
Omavoliline sissetung	200	322	122
Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	220	139	-81
Süütamine	4	1	-3
Mootorsõiduki joobes juhtimine	32	45	13

Allikas: Salla & Tamm (2009: 70)

Kuna alaealiste kuritegude struktuur ning ka kuritegelik aktiivsus on mõnevõrra erinevad võrreldes vanusegrupiga 18–26 eluaastat, siis järgnevalt antakse eraldi ülevaade alaealiste kuritegevusnäitajatest.

Alaealisi kurjategijaid selgitati 2008. a välja peaaegu 2300 (poiste osatähtsus oli 83% ning tüdrukuid oli 17%); praktiliselt iga neljas kuritegusid toime pannud noor oli alaealine. Võrreldes 2007. aastaga kasvas nii alaealiste poolt toimepandud kuritegude arv (12%) kui ka kuritegusid sooritanud alaealiste arv (8%). Tüdrukute osakaal oli keskmisest tunduvalt kõrgem narkokuritegude (26%), võõra vara omastamise (26%), valeütluste andmise (56%) ning tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamise puhul (56%). Tabel 1 annab ülevaade alaealiste poolt toime pandud kuritegudest (Salla & Tamm 2009: 69-70)

Üha suurema osa registreeritud alaealiste kuritegudest moodustavad vägivaldaga seotud kuriteod. Alaealiste poolt toime pandud isikuvastaste kuritegude avastamine kasvas Politsei ameti andmetel perioodil 2005–2008 peaaegu kaks korda (345 registreeritud kuriteolt 615 kuriteoni) (Borodin, Klein, Sepp 2009: 20). Põhjuseks on eelkõige koolivägivalla teema aktualiseerimine, mis on toonud kaasa politseisse pöördumiste arvu kasvu (samas: 21). Politseisse pöördumine omakorda viib kuriteo registreerimiseni ning vägivaldakuritegude puhul enamasti ka teo toimepanija väljaselgitamiseni – seega, mida enamatest kahlustest, peksmistest politseid teavitatakse, seda kõrgem on kuritegevuse määr.

Justiitsministeerium analüüsis 2008. a jooksul alaealiste poolt toime pandud vägivaldakuritegusid (Salla 2010). Analüüsitud kuritegude (n=579) alaealisi toimepanijaid oli 584, koos korduvusega 727. Leiti, et:

- valdava enamiku alaealiste kuritegudest moodustasid kehalised väärkohtlemised ning avaliku korra rasked rikkumised, oli ka üksikuid piinamise⁶ ja raske kehavigastuse tekitamise juhtumeid;

- 66% alaealiste vägivaldakuritegudest pandi toime ühe alaealise poolt, 27% juhtumitest kasutas kannatanu(te) suhtes vägivalda 2–3 inimest ning 6% puhul oli vägivaldsete 4 või enam (1% juhtumite puhul polnud täpne toimepanijate arv teada);

- 86% alaealistest olid poisid;

- eesti lapsi oli alaealiste vägivaldsete hulgas 77%, vene lapsi 23%; vene keelt emakeelena kõnelevate noorte seas oli vägivalda kasutanud tüdrukute osakaal suurem;

- 37% juhtudest oli vägivalda ohvriks ründaja koolikaaslane, 39% puhul mõni muu tuttav, 19% juhtudest võõras, 6% juhtudest pere- või leibkonna liige. Võrreldes poistega oli tüdrukute rünnakute ohvrite hulgas rohkem muid tuttavaid ning vähem koolikaaslaseid ning võõraid. Kui eesti noorte ohvriks sattusid tihedamini koolikaaslased, siis vene noorte puhul olid tihedamini ohvriks peksjale võõrad inimesed;

- koolides või koolide territooriumitel pandi toime 35% vägivaldakuritegudest;

- kõige enam (9) vägivaldtegevusi pani aastaga toime 14-aastane lastekodukasvandik (poiss), kes ründas nii teisi lapsi, kasvatajat kui ka kolmanda isikuid, kahel juhul pani ta peksmised toime grupis;

- 2008. a kõige tõsisem alaealiste vägivalda puudutav kriminaalasi alustati ilmselt Tartus, kus 14–16-aastased poisid peksid korduvalt ning jöhkralt viisil kodutuid.⁷ Kodutute peksmisi on tulnud ette ka varem, 2007. a peksid juba täisealiseks saanud noored Pärnus viit kodutut, kellest kaks peksmise tagajärjel ka surid.⁸

⁶ Enamasti registreeritakse selle kuriteoliigi all korduvad kehalise väärkohtlemise juhtumid

⁷ <http://www.tartupostimees.ee/?id=96626>

⁸ <http://www.parnupostimees.ee/?id=139978>

III NOORTE KURITEGEVUSE KONTROLLIMINE

ALAEALISED KRIMINAALMENETLUSED

Kui politsei ja prokuratuur on kuriteo uurimise lõpule viinud, tuleb prokuröri otsustada, milline menetlusviis alaealise edaspidisele õiguskuulekale käitumisele kõige tõhusamalt kaasa aitaks. 2008. a menetluspraktika kohaselt saatsid prokurörid peaaegu iga kolmanda alaealise kriminaalasja materjalid arutamiseks alaealiste komisjoni. Elukohajärgne alaealiste komisjon kutsub noore vestlusele ning otsustab, millist mõjutusvahendit oleks kõige otstarbekam kohaldada. 2008. a piirdusid komisjonid 40% juhtudest hoiatusega, üldkasuliku töö kohustus määrati 22% juhtudest ning 19% noortest suunati vestlusele spetsialisti juurde. (Salla & Tamm 2009: 72-73)

23% kriminaalasjade puhul lõpetati menetlus avaliku menetlushuvi puudumise tõttu, eriti tihti kasutati seda võimalust näiteks alaealiste puhul, kes olid püüdnud pääseda ööklubidesse võõra

isikut tõendava dokumendiga või kes olid andnud oma dokumenti teisele isikule selleks otstarbeks kasutada. Kui menetlus lõpetatakse avaliku menetlushuvi puudumisel, siis teo toimepannud inimesele karistust juriidilises mõttes ei määrata, küll aga tuleb tal tasuda tuhandeid kroone riigituludesse või teha üldkasulikke tööd (samam).

45% alaealiste puhul aga menetlus sedavõrd lihtsalt ei lõppenud, nemad saadeti prokuröri poolt kohtu ette. Enamasti lepitati aga juba enne kohut kokku, milline saab olema karistuse liik ja määr – sellistel juhtudel kohus lihtsalt kinnitab teo toimepannud isiku ning prokuröri vahel sõlmitud kokkuleppe.⁹ Reaalne vanglakaristus määrati alaealistele kõige enam eluvastaste kuritegude eest ja selle keskmine pikkus oli 3 aastat (samam).

NOORED VANGLAS

2009. a novembri keskel kandis Eesti vanglates karistust¹⁰ kokku 2761 inimest, neist 846 (31%) olid noored vanuses 14–26 aastat (joonis 1). Alaealisi (14-17 aasta vanuseid) oli vangistuses 19 (0,7% kõikidest vangidest). Kõige rohkem oli vangide seas 25-aastaseid (125), arvukuselt järgnesid 29-aastased (122), 28-aastased (120), 24-aastased (115) ning 31-aastased (114).

Kuigi noorte kriminaalset aktiivsust ning hälbivat käitumist peetakse inimese elukaare mõttes kõige suuremaks, ei ole noored vangide ja elanike suhtarv¹¹ esikohal. Kõige enam vange 100 000 elaniku kohta on vanusegrupis 27–39 (suhtarv 399), järgneb noorte grupp vanuses 14–26 (337), siis 40–52-aastaste grupp (220), ülejäänud kahe grupi (53–65 ning 66–78) suhtarv on juba tunduvalt väiksem (vastavalt 80 ja 8 vangi 100000 selles vanuses inimese kohta). Peamine põhjus, miks noorte ning eelkõige alaealiste arv vanglas suurem ei ole, peitub ilmselt alaealiste leebemas

karistuspraktikas. Samuti püütakse noori hoida kinnisest vanglakeskkonnast võimalikult kaua eemal ja kasutada ennekõike muid mõjutusvahendeid. Oma mõju võib olla ka noorte mõnevõrra teistsugusel kuritegevuse struktuuril – st selliseid kuritegusid, mis lõppevad suurema tõenäosusega vangistusega, panevad alaealised vähem toime (näiteks rasked liiklus- ja vägivaldakariteod, osalemine suuremahulises narkokaubanduses).

Olulisi erinevusi alaealiste ja täisealiste vangide arvus näitavad ka järgnevad numbrid: 14-aastaseid vange vaatlushetke seisuga vanglas ei olnud, 15-aastaseid oli 2, 16-aastaseid 5, 17-aastaseid 12, kuid 18-aastaseid juba 41. 19-aastaseid oli 60, 20-aastaseid 82. 21–26-aastaste puhul jäi vangide arv 92 ja 125 vahele.

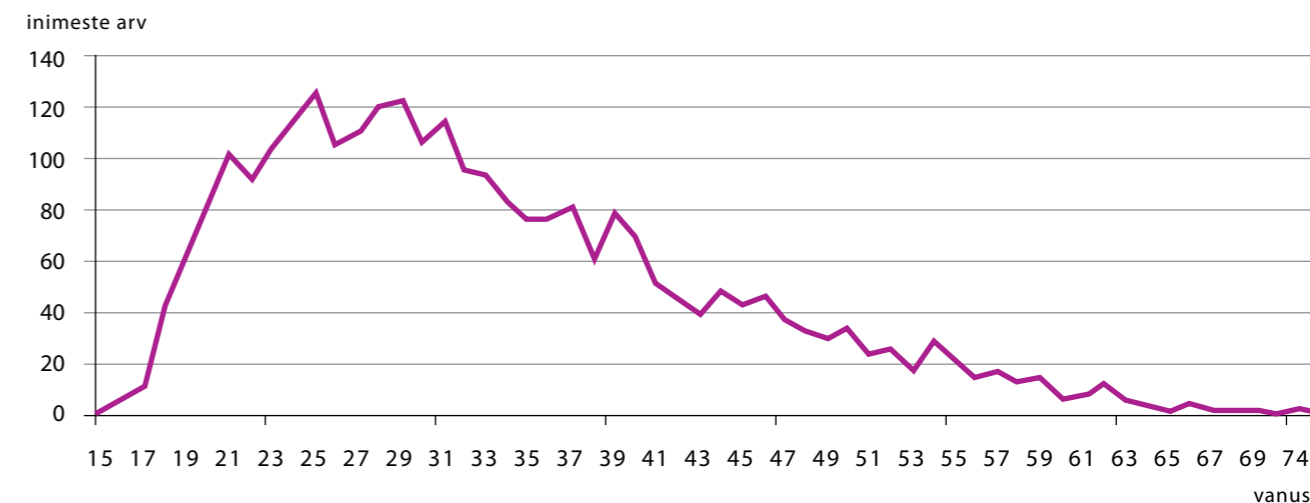
Naiste väiksem kuritegelik aktiivsus avaldub vangide arvus väga selgelt (vt joonis 2). Kui lahendatud kuritegudest jääb naiste arvele

⁹ Alaealiste karistuspraktikat on Anna Markina ja Maarja Märtsion analüüsinud „Alaealiste karistuste tulemuslikkuse ülevaates”, mis on kättesaadav <http://www.just.ee/20495>

¹⁰ Käesolevas peatükis käsitletakse ainult inimesi, kes kannavad vanglas kohtu poolt mõistetud karistust; eeluurimise või kohtumenetluse ajaks vahistatuid peatükis ei käsitleta. Sõnu „vang” ja „kinnipeetav” kasutatakse sünonüümideks.

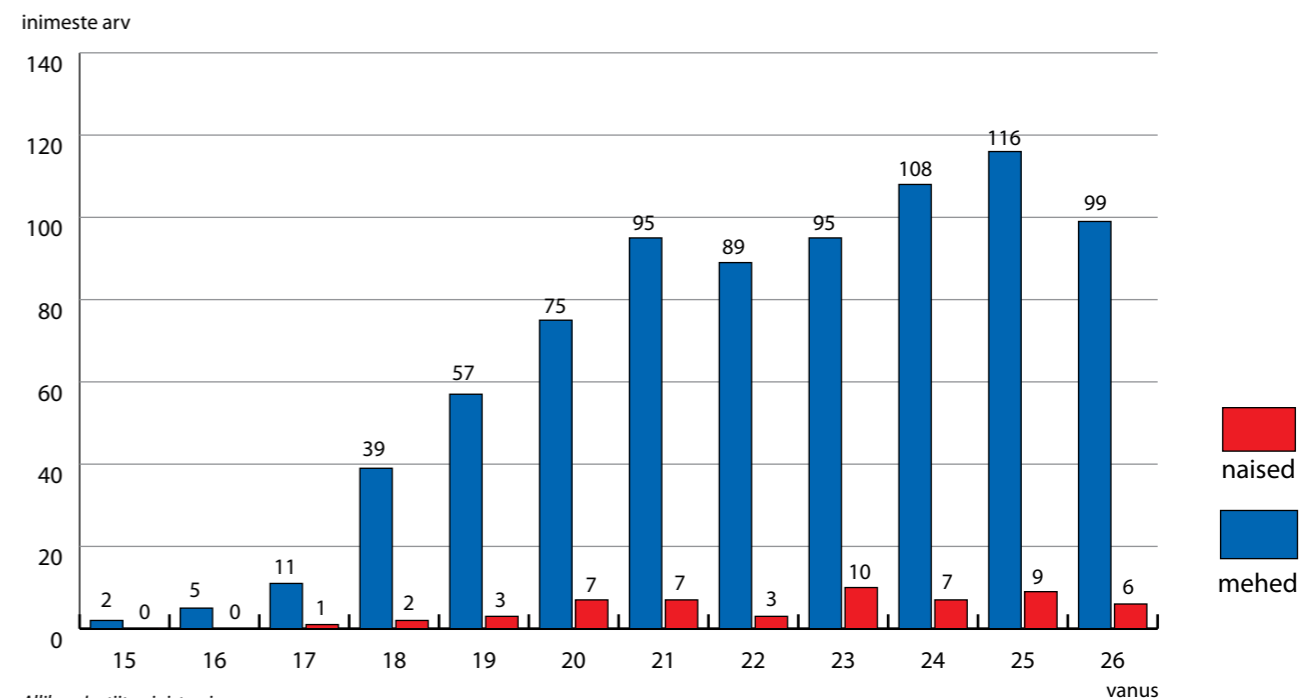
¹¹ Vangide suhtarv rahvaarvu (100 000 inimese kohta) arutati viies grupis: 14–26, 27–39, 40–52, 53–65, 66–78. Rahvastiku andmed on Statistikaameti tabelist RV0212 1.1.2009 seisuga.

Joonis 1. Vangide vanuseline struktuur

Allikas: Justiitsministeerium

Joonis 2. Kuni 26-aastased vangid

Allikas: Justiitsministeerium

iga kümnes kuritegu, siis vangide hulgas on naised 6%. Noorte vangide seas on naiste osakaal vaid õige vähe kõrgem – 6,5%. 159-st vanglas karistust kandnud naisest oli 35% vanuses kuni 26 aastat (55 naist). Naiste suhteliselt väike osakaal vangistusega karistatute hulgas on ilmselt tingitud sellest, et raskete kuritegude osakaal on naiste kuritegude struktuuris väiksem, samuti on leitud, et naiste korduvkuritegevuse risk on madalam kui meestel.

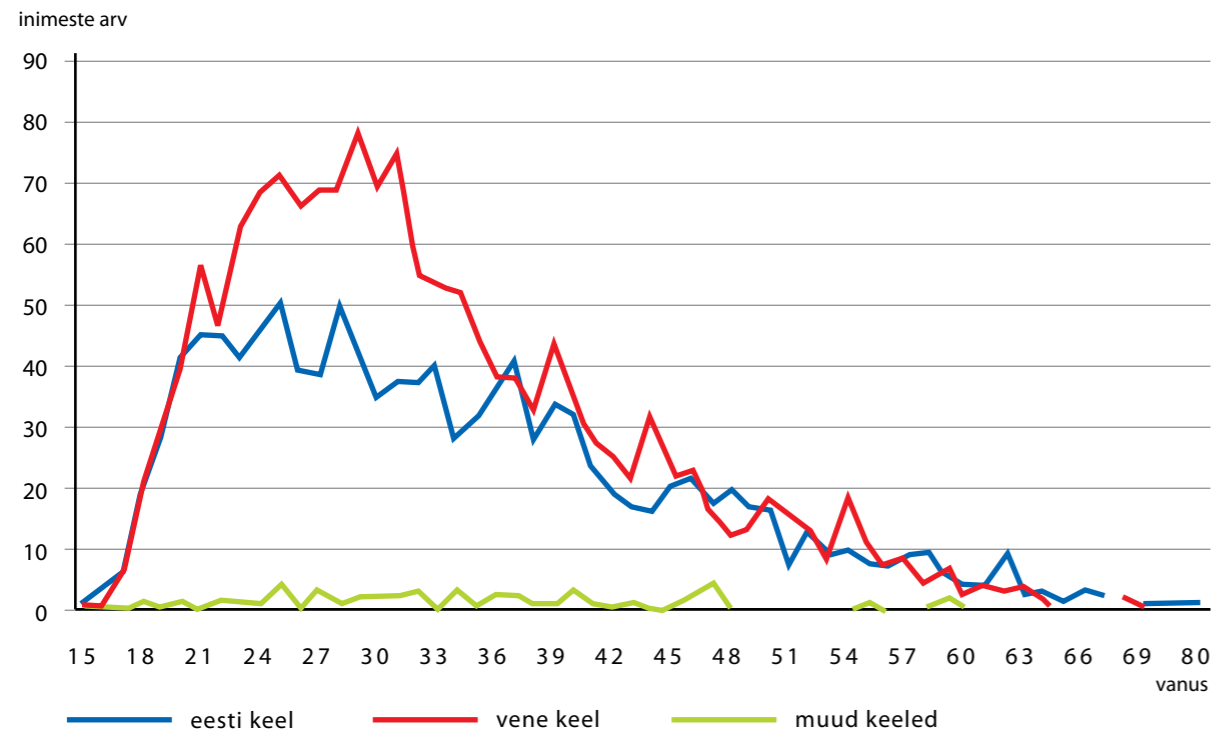
Alaealiste vangide seas kandis karistust 2009. a novembri seisuga 19 noort, neist 18 olid poisid ning üks tüdruk, kes kandis karistust narkokuriteo eest. Kaheksa poissi oli vanglas varavastaste kuritegude eest, neli vägivallakuritegude eest ja kuus poissi nii varavastaste kui ka vägivallakuritegude eest.

Võrreldes varasemate aastatega on vanglas viibivate alaealiste arv langenud: 2006. a lõpus kandis vanglas karistust 41 alaealist,

2008. a lõpus aga 33 alaealist. Kuigi alaealisele on karistusena võimalik vangistust mõista vaid nelja eluaasta jooksul (vanuses 14–17), on alaealiste vangide seas korduvkuritegevuse määr kõrge. Näiteks oli 2008. a alaealiste vangide seas üks noormees, kellele see oli juba viies vabadusekaotuslik karistus: esimene kord mõisteti ta vanglasse karistust kandma 15-aastaselt; nii sel kui ka kõigil järgnevatel kordadel karistati teda varguste toimepanemise eest (Ahven & Jakobson 2009).

18–26-aastastest kandis kõige raskema kuriteo – tapmine (sh mõrvad) – eest karistust 64 inimest, neist 3 olid naised. Vanuselises jaotuses oli kõige enam 24-aastaseid (12), nii 23-, 25- kui ka 26-aastaseid oli 10; 22- ning 21-aastaseid 9, 18–21-aastaseid kokku 4. Enamik (42) noortest tapjatest olid vene keelt emakeelena rääkivad inimesed.

Joonis 3. Vangide arv vastavalt emakeelele

Allikas: Justiitsministeerium

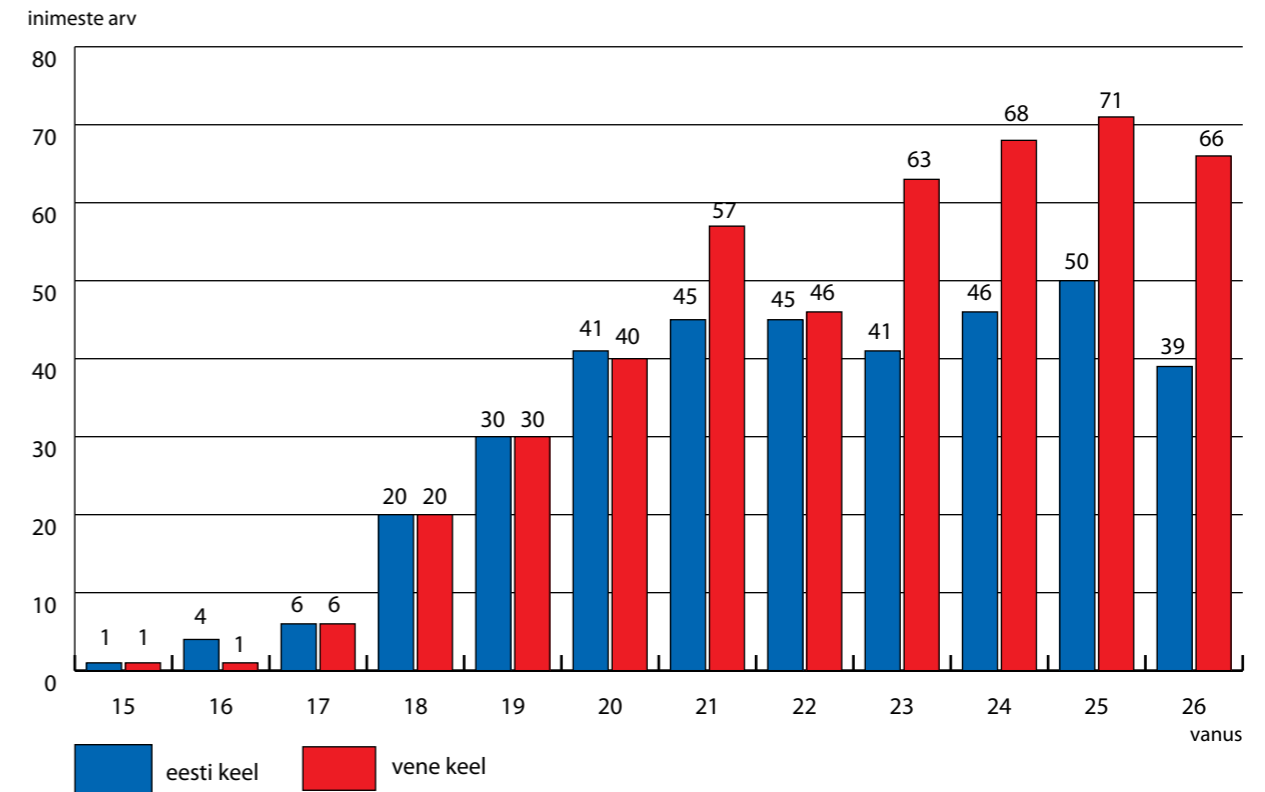
Raskete narkokuritegude¹² eest kandis karistust 121 noort ehk 14% kõigist noortest kinnipeetavatest, neist 13 olid naised. Kõige enam oli narkokurjategijaid 25-aastaste vangide seas (27).

Eesti keelt kõneles emakeelena novembri seisuga 1175 vangi, vene keelt 1539 ning muid keeli 47 kinnipeetavat. Nagu võib näha joonisel 3, kasvab venekeelsete kinnipeetavate arv eesti-keelsetest umbes poole suuremaks 20-ndate eluaastate keskel ning stabiliseerub samale tasemele 30-ndate keskpaigaks, kust edasi olulisi erinevusi vangide arvus emakeele alusel ei ole.

Kuigi eesti-ja venekeelsete kinnipeetavate arv on samaväärne kuni 20-aastaste (eestikeelseid nelja võrra enam) ning keskealiste ja vanemas keskeas kinnipeetavate hulgas, ei tähenda see, et mõlema grupi kriminaalne aktiivsus sama oleks. Tuleb arvestada sellega, et Eestis elab 2,7 korda rohkem eestlasti kui venelasi, mis tähendab, et sarnase vangide arvu puhul on kuritegelik aktiivsus vastavas venekeelses vansuerühmas tunduvalt kõrgem.

Noortest vangidest oli eestikeelseid 43% (368 inimest), venekeelseid 55% (469 inimest) ning teisi keeli emakeelena kõnelevaid inimesi oli üheksa ehk veidi üle ühe protsendi. Kolm noort kinnipeetavat kõnelesid emakeelena armeenia keelt, kaks ukraina keelt ja mustlaskeelt; läti ja soome keele kõnelejaid oli üks (vt joonis 4).

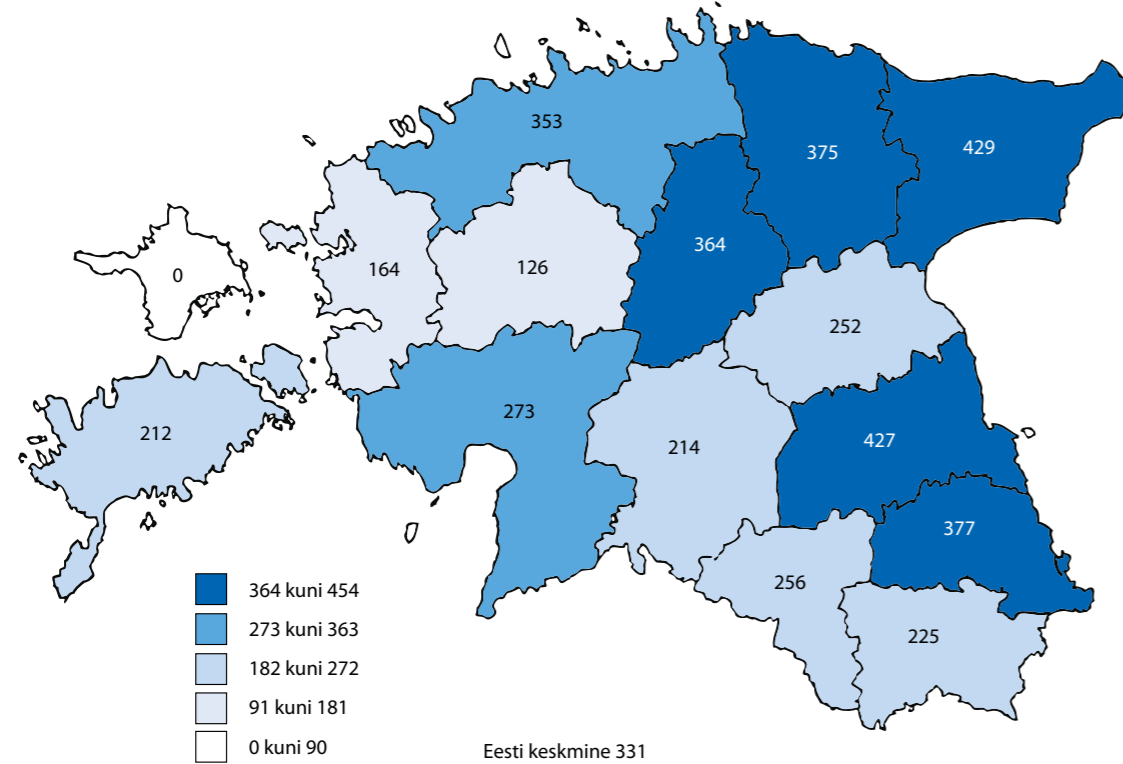
Joonis 4. Noorte vangide arv vanuse ja emakeele lõikes

Allikas: Justiitsministeerium

¹² Karistusseadustiku § 184 – Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine

Joonis 5. Noorte kinnipeetavate elukoht: vangide suhtarv maakonna elanike arvu

Allikas: Justiitsministeerium

Naiste seas oli venekeelsete kinnipeetavate osakaal suurem kui meeste seas: kui noortest meestest oli venekeelseid kinnipeetavaid 54%, siis noorte naiste seas oli neid 73%. Noorte vene ja eesti rahvusest naiste kuritegude struktuuris olulisi erinevusi ei ole – mõlemal juhul on peaaegu iga kolmas naine vangis narkokuritegude eest.

Kõige enam vangistusega karistatud noori on pärit Harjumaa (331), enam kui kaks korda väiksema näitajaga järgnevad Ida-Virumaa (135) ja Tartumaa (113). Ülejäänud üheteistkümnes maakonnas, mida kinnipeetavad olid märkinud oma elukohaks, jäi

nende arv 9 ja 53 vahele. 2009. a novembri novembri keskpaiga seisuga ei olnud ühtegi noort vangit pärit Hiiumaalt.

Adekvatsema pildi saamiseks kinnipeetavate elukohast, mis tõenäoliselt paljudel juhtudel langeb ka kokku kuritegude toimepanemise piirkonnaga, on arvutatud vangide suhtarv elanike arvu¹³ (joonis 5). Selle kohaselt on suhteliselt kõige enam kinnipeetavaid pärit Ida-Virumaa ja Tartumaa (suhtarvud vastavalt 429 ning 427), neile järgnesid Põlvamaa, Lääne-Virumaa ning Järvamaa (suhtarvud vastavalt 377, 375, 364). Kõige vähem noori vange tuleb aga selle arvutuse kohaselt Hiiumaalt, Raplamaalt ja Läänemaa.

¹³ Vangide arvu suhe maakonnas elavate inimeste arvu (100 000 samas vanusegrupis inimese kohta). Rahvastiku andmed on Statistikaameti tabelist RV023 1.1.2009 seisuga.

KASUTATUD KIRJANDUS

- AHVEN, A., JAKOBSON, J. 2009. Vangistus. – J. Salla (toim). *Kuritegevus Eestis 2008*. Tallinn: Justiitsministeerium, 100-106.
- BORODIN, A., KLEIN, M., SEPP, M. 2009. *Alaealiste õigusrikkumised ja noorsoopolitsei töö*. Politseiamet: Analüüsi ja planeerimisosakond.
- SALLA, J., LAURENDT-HANIOJA, A. 2009. Kohtueelne kriminaamenetlus. – J. Salla (toim). *Kuritegevus Eestis 2008*. Tallinn: Justiitsministeerium, 83-91.
- SALLA, J., TAMMISTE, B., LAUR, E. 2009. Kuritegevus Eestis 2008. aastal – kokkuvõte. – J. Salla (toim). *Kuritegevus Eestis 2008*. Tallinn: Justiitsministeerium, 8-22.
- SALLA, J., TAMM, K. 2009. Alaealiste kuritegevus. – J. Salla (toim). *Kuritegevus Eestis 2008*. Tallinn: Justiitsministeerium.
- SALLA, J. (2010). *Alaealiste vägivaldakuritegevus*. Tallinn: Justiitsministeerium. [www] <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=49166/Alaealiste+v%E4givallakuritegevuse+anal%FC%FCs%2C+Justiitsministeerium.pdf>